

Lännen ja Venäjän Kosovo

Kun Jugoslavian pommitukset alkoivat, tapahtumien uutisointi oli Venäjällä hyvin erilaista kuin lännessä. Siinä missä länsimainen lehdistö kertoi esimerkiksi pakolaisvirran alkaneen jo ennen pommituksia, venäläisessä lehdistössä pakolaisten kerrottiin lähteneen vasta pommitusten alkamisen jälkeen. Venäjällä länsimaisten lehtien uutisointia pidettiin järkyttävän yksipuolisena. Venäläinen kollegani kyselikin minulta, ovatko Suomen (puolueettoman maan) lehdet yhtä yksipuolisia: kerrottiinko Suomessa, että pakolaisvirta alkoi vasta pommitusten alkamisen jälkeen?

Venäjän tiedotusvälineille Jugoslavian pommitusten alkaminen oli yllätys, sillä ne kertoivat Kosovosta suhteellisen vähän ennen pommitusten alkua. Esimerkiksi Izvestija, yksi eniten ulkomaan uutisia julkaisevista Venäjän laatu-lehdistä, kertoi Kosovosta helmi- ja maaliskuussa melko säännöllisesti, mutta etusivulle tai ulkomaan uutisten pääaiheeksi Kosovo nousi vain muutaman kerran. Uutisoinnin päähuomio oli Rambouillet'n neuvotteluissa ja Venäjän vähäisessä roolissa niissä. Helmikuun neuvotteluiden päättyttyä Milošević tulkittiin voittajaksi ja lännen uhkavaatimukset "osoittautuivat taas kerran tyhjäksi puheeksi" (Izvestija 25.2.1999).

Myös lehdistön näkemys pommitusten alkamisesta muuttui. Vielä helmikuussa Izvestijassa arveltiin pommitusten voivan alkaa minä päivänä tahansa. Maaliskuun lopulla pommituksiin ei enää uskottu, vaan uuden neuvottelukierroksen arveltiin alkavan pian. Lännen uskottiin pidättäytyvän pommituksista ainakin pääministeri Primakovin Amerikan-vierailun ajan (Izvestija 23.3.1999). Itse Kosovon tapahtumista venäläiset tiedotusvälineet uutisoivat vähemmän kuin läntiset, jotka kertoivat lähes päivittäin pakolaisvirrasta ja etnisestä puhdistuksesta. Esimerkiksi Helsingin Sanomat tuki pääkirjoituksessaan Kosovon itsenäisyyttä jo 26.1.1999.

Miehitys muuttuu operaatioksi

Pommitusten alkamisen jälkeen uutisoinnin määrä kasvoi venäläisissä tiedotusvälineissä jyrkästi. Jos kulttuuria ja urheilua ei lasketa mukaan, Jugoslavian

Nato jatkoi iskuja Venäjän uhkailusta huolimatta

Jeltsin puhui maailmasodasta ja sanoi, ettei Venäjä voi antaa Jugoslaviaa pois

KALLE KOPONEN
Helsingin Sanomat

MOSKOVIA Presidentin Boris Jeltsin sanoo perustaneen Natoon uusia Venäjä mukana joko Venäjä liittyy Natoon suostuttuun, länsimäisen "predatorin" maanantai-illalla.

Yhdysvalloissa ja koettiin suvaitsi myös Naton jäsenyyttä, jotka osallistuvat osittainin. Tässäkin ei ole antanut sa- saan heikkous, joka koskee strategista ajatusajankäytön perustalla". Kremlin edustaja sanoi suostuttuun to Koverstii.

Albright ja Ivanov tapaavat

Kosovon albaanipakolaisia perustuu maallista Kokesvi, Albaniossa lähellä Jugoslavian rajaa.

Viime vuoroka

- Nato pommitti ma ja perustan, e ystä juppertelin kuvattua, seikkera rimaadoktina. T erästä puolukoppin Pristina, pöytäto kaja Pristinan ympä Zetavan auto- ja ot Krappereissa.
- Naton epäsi puolekkavukseen läpi ohjauksen hait vireelle asunalle.
- Etanin Irtokk katussa väkivalta maan vastaan 24.4. tälläin Apache-lä ja niitä tulevia 21 laan Nato-puolukop.
- Kosovon albaa pitämättä 15 arkipäätökseen ja naittunen toistain mailla.
- Venäjän diploma joltaja ilmestyi Vt meijan suomenaivo joutia vedellösi.
- Irtokk Krtini selk valittiin ja Venäjä teki kriittisiä viitok Venäjän peräde Aclain mahtava all roon selvittämis, Scliba, ottaa maajän ja Valko-Venälä litykse.
- Albanian televi laan kytymistä Keiki Koskoon albaanipakolaisten mailla.
- Britannian alkä valittiin Kankoskille mukson hyökkäis

HELSINGIN SANOMAT 10. 4. 1999

tapahtumat käsittivät noin puolet uutislähetysten ohjelma-ajasta ensimmäisen kuukauden aikana. Venäläisen analyysin mukaan 27 prosenttia televisio-kanavien aineistosta otti kantaa Jugoslavian puolesta, 12 prosenttia puolusti Natoa ja 60 prosenttia oli kantaaottamatonta tiedonvälitystä. Jugoslaviaa puolustavien kommenttien osuus oli suurin ensimmäisten päivien aikana, mutta tasoittui huhtikuun loppuun mennessä. Sanat "aggressio", "tappaminen" ja "miehitys" väistyivät ja tapahtumia alettiin kutsua "konfliktiksi", "pommituksiksi" ja "operaatioksi".

Sanomalehdissä mielipiteiden kirjo oli vieläkin suurempi. Moskovskie Novosti suhtautui Natoon myönteisimmin ja piti esillä albaanipakolaisten kärsimyksiä. Lehti arveli 6.4.1999, että jos venäläisille olisi näytetty televisiossa uutisia albaanipakolaisten kärsimyksistä, niin heidän reaktionsa olisi ollut samanlainen kuin lännessä. Kommersant yritti pysytellä diplomaattisen neutraalina. Sen sijaan Moskovskii Komsomolets, Nezavisimaja Gazeta ja kansallismielinen Zavtra tukivat aseapua Jugoslavialle, Nezavisimaja Gazeta ja Zavtra myös liittoutumista Jugoslavian kanssa. Moskovskii Komsomoletsissa ja Zavtrassa etnisiä puhdistuksia ei mainittu, mutta Nezavisimaja Gazetassa ne saivat ymmärtämystä jugoslavialaisen kirjoittajan jutussa.

Yleinen mielipide seurasi tiedotusvälineissä esitettyjä kantoja. Mielipidekyselyissä amerikkalaisvastaisuus kohosi nopeasti pommitusten alkamisen jälkeen. Venäläisten enemmistö piti Natoa konfliktin pääsyyllisenä. Venäläisistä yli puolet uskoi Kosovon albaanien pakenevan Naton pommituksia ja vain

13 prosenttia serbien etnisiä puhdistuksia. Kun uutisointi monipuolistui ja kommenttien kiihko väheni, yleinen mielipide suhteessa amerikkalaisiin alkoi palata sotaa edeltävälle tasolle. Huhtikuussa Natoa piti pääsyyllisenä 60 prosenttia venäläisistä, kesäkuussa heitä oli alle puolet.

Historian tulkinta erottaa

Venäläisten tiedotusvälineiden suhtautuminen Kosovon tilanteeseen perustui ainakin osittain siihen, että monien välineiden kirjeenvaihtajat työskentelivät Belgradissa ja saivat tietonsa pääasiassa Jugoslavian puolelta. Mutta muitakin syitä lienee.

Kosovon historian erilainen hahmottaminen selittänee ainakin osaltaan sitä, miksi reaktiot ja tapahtumien taustoittaminen olivat erilaisia Venäjällä ja lännessä. Venäjällä Kosovon alueen historiaa aletaan hahmottaa jo 800-luvulta, jolloin Kosovo kuului muodostumassa olevan Serbian valtion keskeisiin alueisiin. Esimerkiksi venäläisten tietosanakirjojen mukaan albaanit muuttivat alueelle vasta 1500 - 1700-luvuilla. Sitä vastoin suomalaiset tietosanakirjat, ja esimerkiksi Encyclopedia Britannica, kertovat lyhyesti yleistietoja alueesta, sekä mainitsevat asukkaiden enemmistön olevan albaaneja. Nekin tietosanakirjat, jotka kertovat Kosovosta lyhyitä luonnehdintoja enemmän, aloittavat alueen historian vasta vuodesta 1913, jolloin alue liitettiin Serbiaan (sitä ennen se oli kuulunut Turkille).

Venäläisen ja länsimaisen uutisoinnin yksi eroja selittävä tekijä voi olla myös suhtautuminen Kosovon pyhyyteen. Protestanttisessa uskonnossa paikkoja ei nähdä pyhinä samalla tavoin kuin katolisessa ja ortodoksisessa uskonnossa. Kun Venäjällä todetaan Kosovon olevan serbeille pyhää maata (Helsingin Sanomat 4.5.1999), ei sanojen merkitys avaudu samoin länsimaiselle yleisölle. Kyllähän lännessäkin "tiedetään" Kosovon olevan serbeille, ja miksei myös albaaneille, pyhää maata, mutta tuolla tiedolla ei ole samanalaista merkitystä kuin ortodoksisissa kulttuureissa. Erityisesti länsimaisen journalismin näkökulmasta katsottuna alueen pyhyyteen vetoaminen kuulostaa kovin heikolta argumentilta.

*Jukka Pietiläinen
YTL, tutkija, Tampereen yliopisto*

